

Environmentálna výchova v zmysle koncepcie trvalo udržateľného rozvoja

*Zita Izakovičová a kol.
Ústav krajinnej ekológie SAV*

*Štefánikova 3,
P. O. Box 254
814 99 Bratislava,
Slovak republic*

Aktivity

- **Analýza Konceptie environmentálnej výchovy a vzdelávania**
- **Analýza učebných osnov**
- **Analýza učebníc**
- **Analýza mimoškolskej environmentálnej výchovy**

TUR

- **Zapojenie: ZŠ Suchá nad Parnou, Farský úrad Suchá nad Parnou, ZŠ A. Dubčeka Bratislava, Centrum voľného času Bratislava**

Slabé stránky

- V SR na základných školách **nie je samostatný vyučovací predmet environmentálna ani ekologická výchova**, environmentálna problematika je súčasťou vyučovania iných predmetov. Vedomosti sa získavajú vo viacerých predmetoch, problémom je koordinácia medzi rôznymi predmetmi
- Každý predmet vyučujú iní učitelia, čo túto koordináciu a systematizáciu environmentálnej výchovy zhoršuje. Na jednej strane je tu riziko opakovania tém vo viacerých predmetoch. Na druhej strane existuje riziko, že by sa témy mohli minimalizovať alebo vymazať

Slabé stránky

- **Základné predmety** environmentálnej výchovy sú **prírodopis, dejepis a geografia** na základných školách a **biológia a geografia** na stredných školách – zamerané najmä na objasnenie pojmu krajina, jej štruktúry, využívania, ochrany a chápania vzťahov a procesov v krajine
- Environmentálne a ekologické problémy sú tiež súčasťou predmetov: **dejepis** - hodnotenie historických aspektov vplyvu človeka na krajinu, **chémia a fyzika** - chemické a fyzikálne aspekty ochrany životného prostredia

Slabé stránky

- Sociálne aspekty trvalo udržateľného rozvoja najmä etické aspekty ochrany životného prostredia, hodnotové orientácie, životný štýl sú obsiahnuté v predmetoch **etika, občianska náuka a čiastočne aj náboženstvo**
- Niektoré témy sú súčasťou **mimoškolských aktivít**, ktoré sú často **dobrovoľné a nepovinné**. Neexistuje žiadna záruka, že vedomosti a zručnosti sa naučia všetci žiaci

Slabé stránky

- Zadefinované témy v rámci environmentálneho minima sú zamerané predovšetkým **na skúmanie čiastkových tém trvalej udržateľnosti**, absentuje určité prepojenie a celostný pohľad na problematiku trvalej udržateľnosti
- **Slabšie sú zastúpené témy zamerané na skúmanie vzťahov a procesov**, ako i sociálne témy, ako sú hodnotové orientácie, životný štýl a pod.
- Témy sú zadefinované veľmi všeobecne a pomerne široko, ale **nie je im vyhradený dostatočný časový priestor**
(počet hodín)

Slabé stránky

- Značná časť je venovaná **globálnym problémom**. Pre bežného človeka sú globálne environmentálne problémy často veľmi vzdialené, abstraktné a veľmi nepochopiteľné
- Prezentácia následkov globálnych environmentálnych problémov v rôznych médiách u bežného človeka skôr vyvoláva pocit bezmocnosti ovplyvniť možnosť ich riešenia, čo následne skízava do nezáujmu

Slabé stránky

- Učebné osnovy sú postavené tak, že ide predovšetkým o **získavanie teoretických poznatkov**, často bez nadväznosti na pochopenie reálnych problémov svojho bezprostredného životného prostredia
- **Témy zamerané na región**, pozorovanie, práce v teréne **sú odporúčané ako praktické práce**. Praktické práce sú však veľmi časovo náročné a v praxi sa pomerne málo aplikujú

Slabé stránky

- Neustále pretrvávajúca **preferencia didaktických metód zameraných na verbálne získavanie poznatkov** pred tvorivými prístupmi a **nedostatok vhodných motivujúcich didaktických pomôcok** na realizáciu environmentálnej výchovy
- Viaceré časti učiva sú **predimenzované abstraktnými a náročnými pojmami**, neprimeranými veku dieťaťa

Výstupy

**metodické usmernenie pre
environmentálnu výchovu – trvalo
udržateľný rozvoj**

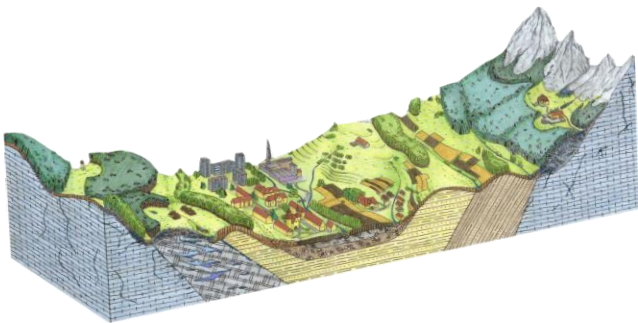

náučný film

**prírodné environmentálne
laboratórium**

Základné témy TUR

Vnímanie krajiny

Krajina ako geosystém

Človek, užívateľ, tvorca a ničiteľ krajiny

Koncept TUR

Hodnotové orientácie

Vnímanie krajiny

- **Vnímanie krajiny** rôznymi skupinami obyvateľstva – anketa
- **Definície krajiny** – geografia, krajinná ekológia, ekológia, umelecké smery, Dohovor o krajine

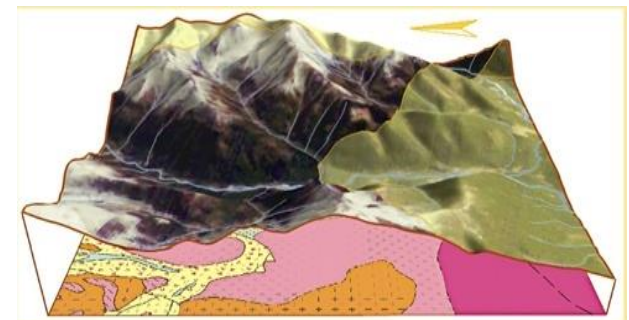
Krajina ako geosystém

Štruktúra krajiny - definícia a objasnenie pojmu krajina ako geosystém, priblíženie prvkov a zložiek krajiny a vzťahov medzi nimi

Vzťahy a procesy - objasnenie základných vzťahov a procesov prebiehajúcich v krajine, základné vzťahy: geológia-reliéf, reliéf-klíma, klíma-rastlinstvo, reliéf-využitie zeme

Krajina ako zdroj - objasnenie pojmov, krajiny ako životného priestoru pre rozvoj živých organizmov, ako i zdroja pre rozvoj socioekonomických aktivít, priblíženie pojmu potenciál

Typy krajiny SR – klasifikácia krajiny SR a charakteristika jednotlivých typov krajiny SR

Človek, užívateľ, tvorca a ničiteľ krajiny

- Hodnotenie ľudských aktivít v krajine
- **Pozitívne** – aktivity zamerané na ochranu prírody, krajiny a na ochranu prírodných zdrojov
- **Negatívne** – stresové faktory v krajine, primárne, sekundárne, dôsledky pôsobenia stresových faktorov – ohrozenie a degradácia prírodných zdrojov
- **Neutrálne**

Koncept TUR

- **Predstavenie koncepcie** –
objasnenie pojmu, história vývoja,
Dohovory, dokumenty, implementácia v SR
- **Nástroje TUR** - **Ekologizácia technológií:**
priblíženie nových progresívnych technológií
zameraných na ochranu životného prostredia,
**Ekologizácia legislatívnych a ekonomických
nástrojov, Ekologizácia priestorovej organizácie
krajiny:** predstavenie metód krajinnoekologickej
optimalizácie územia, **Environmentálna výchova:**
predstavenie nových progresívnych foriem
environmentálnej výchovy

Hodnotové orientácie

- **Sociálny kapitál** - sociálny rozvoj, spoločenské blaho, ekonomické, estetické a etické aspekty ŽP
- **Životný štýl, hodnotové orientácie** – nároky, požiadavky, konzumný spôsob života, nadspotreba, plytvanie, svedomie, zodpovednosť za iných, úcta k ľuďom a prírode, životný štýl a zdravie
- **Obehová ekonomika**
- **Princípy a kritéria TUR**

Environmentálne prírodné laboratórium

Environmentálne prírodné laboratórium

Environmentálne prírodné laboratórium

Ďakujem za pozornosť!

